

pisno lepi okolici, kjer poteka, naj bo to po (redkem) gozdu, skalnatem svetu ali po visoki travi, ki je letos še posebno bujna in je na tej poti še največ. Vsak najmanjši v travi pravočasno vidni kamen so markacisti izrabili za jasno oznako, tako da se res lahko ves posvetiš pravilni lepi okolici. Za nameček pa so prek grape pod Zagorelcem čez ploščate skale še obnovili jeklenice, ki močno olajšajo prehod. Za tako res zgledno markirano in obnovljeno pot zaslužijo markacisti (verjetno PD Jesenice) vso pohvalo in vsaj mojo zahvalo. Seveda pa pot še vedno zahteva zanesljiv korak v vsakem, še posebno pa v vlažnem vremenu.

Verjetno najboljši del poti, za katerega **Tine Mihelič** v svojem vodniku po Julijskih Alpah predlaga ime Nebeške poljane ali kaj podobnega, pa mora res imeti ime! Popolnoma se strinjam s predlogom Tineta, ki je videl že marsikaj lepega in tudi lepšega, zato naj se to ime uveljavi.

Tisti, ki si vestno beležite opažanja in predvsem pomembnejša odstopanja od podatkov v različnih (tudi dobrih) vodnikih, pa si le vnesite to spremembo v svojo knjižico. Po rdeči barvi celo ponekod na listju oziroma travi sklepam, da je bila pot obnovljena sredi avgusta letos. Kdor jo bo ponovil v lepem pozno-poletnem ali jesenskem dnevu še letos, bo nedvomno užil enega od svojih najlepših dni v božanskih gorah.

Janez Šeme, Kranj

Sramota za slovensko planinsko zvezo

Dne 2. septembra 1997 so bralci Večera lahko prebrali članek z naslovom Sramota za slovensko planinsko zvezo. Iz članka je razvidno, da je kritika namenjena Mednarodnemu taboru mladih planincev od 16. do 23. avgusta 1997 v dolini Bavšica pri Bovcu. Organizator je Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije, ki ima v Bavšici svoj vzgojno-izobraževalni center (VIC). Mladinska komisija v široki paleti dejavnosti organizira tudi taborne. Člani vod-

stva, ki so program izvajali, so del Mladinske komisije in so tudi sami pridobivali znanje v Bavšici.

VIC Bavšica je bil zgrajen leta 1978, leta 1988 obnovljen, od takrat pa vsakoletno vzdrževan. V načrtu imamo izgradnjo novega zidanega objekta, ki bo izpolnjeval zahteve sodobnega vzgojno-izobraževalnega centra, vendar je postopek pridobivanja dovoljenj bolj zapleten, kot smo sprva pričakovali. Zaradi racionalnosti objekta v Bavšici vzdržujemo z minimalnimi vlaganji. Stanje vseeno ni tako slabo, kot ga opisuje novinar; novinarja oziroma starše, ki so bili prisotni na taboru, je motila le slaba prehrana in namestitvev.

Izjava, da v šotorih ni bilo pogradov, nas čudi, saj v šotore, ki imajo dno, ne sodijo. V štirih (skupno je bilo postavljenih osemnajst šotorov) je bila res strgana talna ponjava, vendar je bila zaščiten s polivinilom. Tisti, ki so doživeli poplavo v šotoru, so dobili nove šotore. Vendar še tako skrbno postavljeni šotori ob dolgotrajnih nalivih (žal je bilo v času tabora veliko dežja) na izpostavljenih mestih prično prepuščati vodo.

Hrana je bila podobna kot na vseh ostalih akcijah in je bila energetsko polnovredna. To, da starši niso bili zadovoljni z obroki, nas ne čudi, saj so starši (predvsem tujci) šele četrty dan potožili, da jim vrsta prehrane ne ustreza predvsem zaradi drugačnih prehrabnih navad. Kuharica se je prilagodila njihovim željam in potrebam. Škoda, da je novinar povzel samo misli staršev; otroci niso bili omenjeni (čeprav so najbolj objektivni ocenjevalci; vodja tabora je namreč povedala, da so otroci na taboru uživali, vendar ne le zato, ker se jim ni bilo potrebno umivati). Na pisanje, da je bila edina žarnica v taboru razbita (ta naj bi osvetljevala tabor), pa samo dvoje v razmislek: v planinskih postojankah ob 22. uri izklopijo agregat in ni več luči, pa tudi na taborih, ki jih organizirajo mladinski odseki planinskih društev (sestavni deli Mladinske komisije), so baterijske svetilke nujno potrebna oprema. Na planinskih taborih tudi ni tušev in vode iz vodovoda, če pa

je, pomeni to pravo razkošje. Če hočemo ohraniti naše gore, se moramo odpovedati dolinskemu standardu. Prav tabori so namenjeni tudi temu, da se naučimo skromnosti in znamo potrpeti brez nekaterih razvad sodobnega življenja. Pitne vode je po mnenju oskrbnika zmanjkalo zato, ker jo je nekdo pozabil zapreti in morda tudi zaradi neracionalne rabe. Vodja tabora pa meni, da je vodovod dotrajan.

S tem odgovorom ne želimo prepričati staršev, da so sami krivi za takšne občutke, saj bi bilo to smešno. Nasprotno, še enkrat se jim opravičujemo zaradi objekta, ki ni več vzoren, vendar pa vseeno ponuja streho nad glavo, in to je za planinca včasih veliko. Upamo, da bomo lahko že naslednje leto odprli nov, sodoben VIC Bavšica, ki bo sicer skromen, vendar naravi in človeku prijazen.

Roman Ponebšek
v imenu Mladinske komisije PZS

iz planinske literature

Knjižne novosti o Posočju

Andrej Stritar. Julijske Alpe, Gore nad Sočo. Sidarta, 1997.

Marko Simič. Po sledih soške fronte. Mladinska knjiga, 1996.

Vlasta Terezija Komac. Na Klužah tice strašijo. Branko, Jutro, 1997.

Miroslav Kajzelj, Bovška hiša. Debora, 1997.

Posočje, predvsem njegov zgornji del, doživlja v zadnjih letih močan turistični razcvet. Najraje ga obiščejo turisti, ki hočejo kar se da aktivno preživeti svoj prosti čas. Temu zanimanju in povečanemu obisku sledijo tudi založbe, ki poskušajo bogastvo tega prostora predstaviti v tiskani besedi in sliki. V zadnjem času smo tako dobili nekaj knjig, ki so zanimive za obiskovalce gorá nad Sočo.

Najbolj to velja za planinski vodnik **Andreja Stritarja Gore nad Sočo.**

Založba Sidarta iz Ljubljane se tudi 455

tokrat ni izneverila skriteму pomenu svojega imena in nam je ponovno prinesla nekaj dobrega, dobrega tako vsebinsko kot oblikovno. Sicer pa smo tega tako pri avtorju, ki je podpisan že pri treh prejšnjih planinskih vodnikih, kot pri založbi, ki se je osredotočila na izdajanje vodniške literature, že navajeni. Namen vodnika ni ta, da bi nas vodil od ene do druge markacije ali med skritimi možici. Celo nasprotno: za vodnika je s takšnimi opisi kar nekoliko skromen, saj nas večinoma le grobo usmeri na gorsko pot. Zato pa toliko bolj poskrbi, da že ob listanju po njem doma ali v knjigarni začutimo mravljince v nogah in v mislih hitimo širnim razgledom naproti, v mehko strmih trentarskih trav ali v kristalno čistino vedno hladne Soče. Ne da bi prebrali eno samo besedo lahko že iz skic (delo **Jurija Kolenca**) razberemo marsikatero značilnost opisane ture. K visokemu vzdušju že pred odhodom v obsoške gore pomagajo tudi tople jesenske ali bolj sveže spomladanske barve odličnih fotografij (večino sta prispevala **Miha Debevč** in **Janez Skok**).

Kot vsi Sidartini vodniki je tudi ta izboren. Med 60 predstavljenimi izleti bomo našli vse težavnostne stopnje od preprostih sprehodov po dolinah do zahtevnih brezpotij, kjer bomo ob sledenju nekdanjim trentarskim divjim lovcem pogosto

tudi poplezali po skalovju. Prislunhili bomo hrupnemu sumenju številnih slapov, poskušali slediti zaraščenim mulatjeram, se prebijali skozi koprive na zapuščenih planinah, iskali skrivne prehode lovcev in pastirjev, se potili v strminah okoli Jalovca, Mangarta, Kanina in Krna ali pa bomo zlektnjeni v topli travi na vrhu Stola ali Matajurja zadovoljno opazovali velikane Julijskih Alp v soseščini. Vsakdo bo našel nekaj zase, nekaj lastnim izkušnjam in željam primernega.

Na gore nad Sočo je vezana tudi knjiga **Marka Simiča** *Po sledih soške fronte*. Čeprav nosi lansko letnico, zasluži, da jo omenimo na straneh PV.

Hote ali nehote se gorniki v Posočju na vsakem koraku srečujemo z ostanki strašnih bitk, ki so tu divjale med prvo svetovno vojno. Zanimanje za soško fronto se je v zadnjih letih močno okrepilo. K temu je veliko prispeval predvsem muzej v Kobaridu. Poleg tega imamo na voljo široko paleto najrazličnejših knjig, ki nam na različne načine opisujejo boje med prvo svetovno vojno na bojiščih vzdolž reke Soče. Kljub temu nam Marko Simič uspe predstaviti krvavo zgodovino na svež način. Kot geograf in zgodovinar, obenem pa še navdušen jamar, naravovarstvenik in ne nazadnje tudi izvrsten fotograf je zmožeg zgodovinska dogajanja postaviti in razporediti v take pro-

storske in časovne okvire, da se zlahka znajdemo med številnimi bitkami na najrazličnejših bojiščih. Vodi nas po sledih in ozadjih vseh bitk, vse do najbolj znane dvanajste, ki je s prebojem pri Kobaridu končala večletno morijo na obeh bregovih Soče od Bovške kotline na severu do Krasa na jugu.

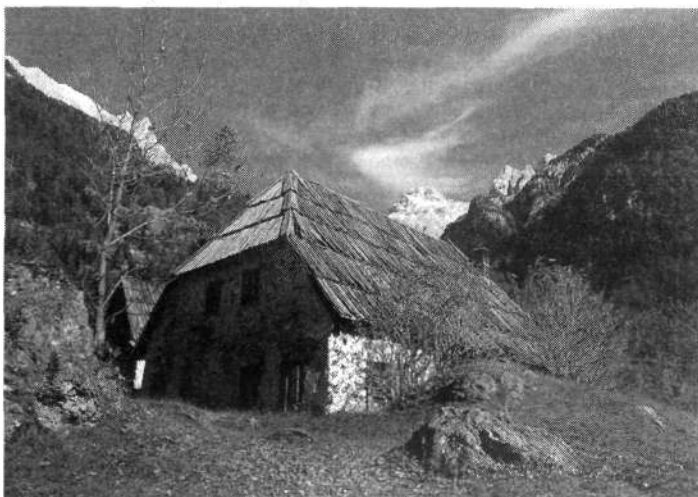
Številni posnetki današnjih ostankov lahko površnega opazovalca pustijo nezadovoljni, saj je vsa kri umrlih in ranjenih že davno sprana, o strupenih plinih ni več sledov, strme poti na grebene so podrte, udarne jame granat pa preraščene. Ker pa sodobne posnetke ves čas spremljajo dokumentarni, ki jih je avtor izbral iz obsežnega arhivskega gradiva, se to ne more zgoditi. Sedanjost se sreča s preteklostjo, iz materialnih ostankov zraste zgodovinsko ozadje. Pred nami zaživijo podobe vojakov, ki so v službi branjenja nerazumnih interesov poskušali ohraniti dostojanstvo, predvsem pa golo življenje. Mnogim to ni uspelo.

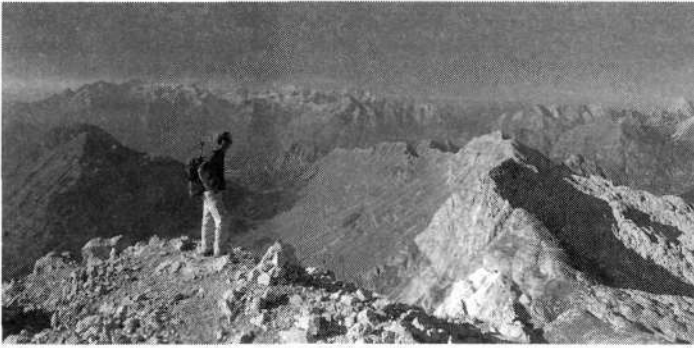
Ker se je večina opisanih bojev odvijala v gorskem in hribovitem svetu Julijskih Alp in predgorja, bo knjiga zagotovo našla pot v knjižnice gornikov, pohodnikov in raziskovalcev skrivnosti naše gorate dežele. Marsikoga bo z ustaljenih poti zvalila na potepanje po nakazanih sledih, v svet nekdanjih utrdb, bunkerjev in rovov.

S prebiranjem knjige in z obiskom ostankov soške fronte se bomo poklonili spominu tistih, katerih prezgodnje grobove danes preraščata trava in pozaba. Avtor je na čudovit način dosegel, da krvavi dogodki soške fronte ne bodo pozabljeni, temveč bodo še dolgo opozarjali na nesmiselnost vojne.

Zanimiv del izročila Bovškega je tudi ljudsko pripovedništvo, ki ga pomaga ohranjati **Vlasta Terezija Komac**. Po knjigi *Čez Boko gre čea*, v kateri je zbrala pesniško izročilo, se je lotila še zbiranja pripovedniškega izročila. V knjigi *Na Kluzah tice strašijo* so se tako znašle številne povedke, ki jih je razdelila v coprniške, legendarne, bajne, strašljive, šaljive in razlagalne. Izvemo, kako je nastal izvirl Lepence, zakaj ponoči ni dobro

Trentarska domačija z Razorjem v ozadju

Na vrhu Krna

Foto: Janez Skok

hoditi mimo Kluž, od kdaj so Čezsočani pozimi v senci in kako so nato Plužničanom kradli sonce, zakaj se Čezsočani ne razumejo z Bovčani, kako so bogovi Triglav, Jalovec in Mangart hudobnega velikana Vodobruhca spremenili v izviri Soče, čigava kri se je spremenila v slap Boka, v kakšni povezavi je Noetova barka s Prestreljniškim oknom, kaj se je zgodilo prepripljivim ženam na poti iz Žage v Režijo, kaj ima ljubezen z Romboonom in še marsikaj zanimivega.

Če nočemo za vse pojave, ki jih srečamo ob poteh pod gorami, iskati take ali drugačne strokovne razlage, nam bo bovško ljudsko izročilo prišlo še kako prav.

Najnovejše knjižno delo o Posočju pa je študija, v kateri nam arhitekt **Miroslav Kajzelj** predstavlja ljudsko stavbarstvo na območju od Učje do Trente. V zbirki *Skrita Slovenija* je založba Debora izdala njegovo delo *Bovška hiša*.

Na Bovškem se je primorsko stavbarstvo srečalo z alpskim in nastal je edinstven bovško-trentarski tip hiše. Knjiga nas sicer ne vodi na visoke vrhove, kljub temu pa bo koristila tudi gornikom, nestrokovnjakom. Na poti iz dolinskih izhodišč bomo z njeno pomočjo znali opazovati, ocenjevati in občudovati bogastvo dediščine, ki jo moderna doba vse bolj odrija na stranske tire. V sončni pripekli se bomo ustavili pod velikim napuščem strme strehe, gospodar nas bo morda povabil na značilen gajnk na kozarec pijače, da bomo lažje nadaljevali pot čez senožeti med kamnitimi zidovi in lesenimi ogradami navzgor proti goram.

Vse to — hiša s pripadajočimi objekti, ki so delo človeških rok — je del kulturne krajine, ki je podrobno predstavljena v knjigi. Precej jo je že izginilo in je ohranjena le še v Trentarskem muzeju v Trenti, preostala pa bo morda preživela prav s pomočjo predstavljene knjige.

Če upoštevamo še to, da je pred kratkim izšla tudi monografija fotografa **Jaka Čopa Trenta in Soča** (Kmečki glas, 1997, že predstavljena v PV 1997/3) in da je **Nada Praprotnik** na novo opisala *Alpski botanični vrt Juliana v Trenti* (Prirodoslovni muzej Slovenije, 1997, predstavljeno v PV 1997/3), potem je jasno, da se zgornje Posočje prebujata iz odrinjenosti na rob dogajanja v slovenskem prostoru.

Igor Maher

Triglavski razgledi

Triglavski narodni park spada med najstarejše narodne parke v Evropi. Že leta 1908 je prof. **Albin Belar** prvič predlagal njegovo ustanovitev, kar je takrat ostalo, žal, neuresničeno. Leta 1924 je bil ustanovljen »Alpski varstveni park« v Dolini Triglavskih jezer, odlok o razglasitvi Doline Triglavskih jezer za »Triglavski narodni park« je bil sprejet leta 1961, šele leta 1981 pa je bil sprejet zakon o Triglavskem narodnem parku.

Triglavski narodni park združuje na svojem območju izredno raznolikost ekosistemov z značilnim rastlinjem in življenjem. Zato ta svet priteguje pozornost raziskovalcev različnih strok že od 2. polovice 18. stoletja,

njihovi zapisi pa so raztreseni po domačih in tujih pogosto težko dostopnih časopisih. Zato je Uprava Triglavskega narodnega parka z letošnjim letom pričela izdajati znanstveno-izobraževalni časopis Triglavski razgledi, ki bodo nudili streho vsem, ki imajo kaj povedati o svojih raziskovanjih v Triglavskem narodnem parku in njegovi okolici. Časopis bo izhajal občasno, vsako delo pa bo izšlo kot samostojna bibliografska enota, in to v čimkrajšem možnem roku po strokovni odobritvi prispevka.

V prvi številki je izšlo delo **Angele Piskernik** z naslovom »Zgodovina prizadevanj za ustanovitev Triglavskega narodnega parka«, kar je ponatis članka iz revije Varstvo narave iz leta 1962. Ta objava skuša izpolnjevati vse zahteve znanstvene publikacije z navedbo dodatne literature in prevodi povzetkov vsebine v angleški in nemški jezik. Pogrešamo le stvarne vrstice, ključne besede in boljše odtise fotografij **Jožeta Miheliča**.

Istocasno je izšel še prikupen in poučen prospekt, v katerem je na kratko predstavljen živi svet in okolje Triglavskega narodnega parka.

Ciril Velkovič

Zakladi slovenskih gora

Po velikem uspehu letošnjega koledarja »Sijocje gore 1997« z motivi iz Himalaje — Karakoruma je za prihodnje leto **dr. Izток Tomazin** pripravil kar dve verziji koledarja z motivi iz slovenskih gora — Zakladi slovenskih gora I in II. Klasična verzija (I) formata 48 x 33 cm z 12 velikimi barvnimi fotografijami je s ceno 590 tolarjev eden izmed najcenejših koledarjev na tržišču, reprezentančna verzija (II) formata 60 x 42 cm s 24 barvnimi fotografijami in doživetim izborom pesmi slovenskih pesnikov na umetniškem papirju pa stane 1490 tolarjev. Strokovna kritika je oba koledarja odlično ocenila. Obdavčena sta samo s 5-odstotnim prometnim davkom, seveda pa sta opremljena tudi z vrečko in prostorom za dotisk. Za večja naročila veljajo ugodni popusti.